

Marianne Buyck

Kazungu, de metis

De Belgische vader wou zijn kind niet kennen en de Tutsi-moeder stond het af voor adoptie. Kan iemand vanuit deze gegevenheid een leven maken? Georges Kamanayo Kazungu maakte er een autobiografische film over.

Kazungu, de metis is de titel van een televisie-documentaire uit 1999 van de Belg van Rwandese afkomst Georges Kamanayo Kazungu. Kamanayo, 52 op het moment dat hij de film maakt, vertelt in de film zijn eigen leven. Hij vertelt zijn verhaal off-voice, rustig en sereen, in de ik-vorm, terwijl hij landschappen toont in Rwanda en archiefbeelden uit de jaren '40 en '50. Het vertellen wordt af en toe onderbroken door scènes waarin personages, op een toneelmatige manier, cruciale scènes uit Kamanayo's kindertijd naspelen en zo het verhaal illustreren. Onder meer de scène waarin zijn Tutsi-moeder Kamanayo, het kind van een blanke vader, bij de paters op school brengt, en de scène waarin zijn moeder hem afstaat om naar België te vertrekken. In deze scènes, die herinneringen uitbeelden, spreekt het kind zelf niet, enkel wat het gehoord heeft wordt nagezegd. Cruciaal in de film zijn verder de gesprekken die Kamanayo

met zijn oude moeder en zijn vader heeft gehad en die met hun goedkeuring in de film zijn opgenomen.

Kamanayo is geboren in 1947 in Ndiza, in Rwanda, uit een buitenechtelijke relatie. 'Mijn vader was getrouwd en had één zoon. Ik was dus een kind geboren uit een buitenechtelijke verhouding, geboren uit twee culturen, geboren uit twee verschillende kleuren. Kortom, ik was drie keer een verboden vrucht. Ik had nog minder bestaansrecht dan de relatie tussen mijn ouders.' Over zijn relatie met Kamanayo's moeder zegt de vader, in het gesprek met zijn zoon: 'C'était le hasard, des atomes qui s'accrochent.' Kamanayo groeit op in de zwarte gemeenschap als Kazungu, 'de kleine blanke'. Tot zijn moeder kinderen krijgt uit een relatie met een zwarte man, heeft hij niet echt door dat hij 'anders' is. Hij weet wie zijn vader is, de eigenaar van enkele tinmijnen, die ook de fietsen verkoopt die in de streek rondrijden, maar hij beseft dat hij beter uit zijn buurt kan blijven. De kleine kleurling heeft echter een apart statuut. De kleurlingen zouden met hun gemengd bloed immers aanspraak kunnen maken op de plaats van de blanken en worden daarom door de kolonisator apart gehouden. Ze worden ondergebracht

in internaten of geplaatst bij families in de brousse. Ook de kleine Kamanayo wordt in een internaat voor kleurlingen in Nyangezi (Belgisch Kongo) geplaatst en daar opgevoed in de cultuur van de blanken. Hij probeert er herhaaldelijk te vluchten en wordt uiteindelijk, wegens heimwee, teruggebracht naar een school in Rwanda. Zijn grootmoeder is ondertussen overleden, en zijn moeder ziet hij nauwelijks. De band met zijn grootmoeder is echter zo sterk dat hij weet dat zij altijd bij hem zal zijn, van haar kreeg hij bij zijn geboorte de naam Kamanayo. Deze naam betekent: 'Melk de koeien die veel melk geven, maar vergeet niet de koeien te melken die weinig melk geven.' In de film vertaalt Kamanayo dit zelf als: 'Neem het leven zoals het u wordt aangeboden.' In 1960 ondertekent zijn moeder een document dat zij zelf niet kan lezen, waardoor Kamanayo eigendom wordt van de Belgische staat. Hij wordt gedoopt en kiest als voornaam Georges. Hij vertrekt naar België en verliest daarbij het contact met zijn familie. In België blijkt hij te oud voor adoptie, maar na een proefperiode wordt hij opgenomen in een Vlaamse familie, waar hij nog Nederlands moet leren. In de film vertelt Kamanayo hoe hij zich België geheel anders had voorgesteld – als een grote volgebouwde stad – en hoe leeg en koud België was vergeleken met het paradijselijke Rwanda. In 1960 breekt in Rwanda de burgeroorlog uit, Kamanayo vertelt dat hij sporadisch berichten opving op de radio, zijn geringe kennis van het Nederlands maakt echter dat hij moeilijk kan begrijpen wat er precies gebeurt. Hij vreest voor het leven van zijn

De natuur van Ouranos, 'heel begerig naar liefde', verhindert de kinderen die hij voortbracht de plaats onder de Zon die hen toekomt in te nemen. Wanneer hij zijn kroost verbergt in de schoot van de Aarde, is zijn bedoeling niet zijn heerschappij te beschermen tegen eventuele concurrenten, maar elke geboorte te blokkeren die wezens zou voortbrengen die van hem verschillen. Geen enkele nieuwe 'generatie' kan verschijnen zolang de onophoudelijke verwekking voortgaat die Ouranos voortdurend voltrekt door één te blijven met Gaia. De belediging die Gaia en Kronos hem verwijten en hem betaald zullen zetten, bestaat voor moeder en kinderen in dat beperkte, opgesloten bestaan, waarin zijn ongebreidelde seksualiteit hen opsluit. Op het moment dat hij 's nachts met Gaia paart, snijdt zijn zoon met zijn snoeimes zijn geslacht af. Die daad zal beslissende kosmische gevolgen hebben. Hij verwijderd de Hemel van de Aarde; deblokkeert, voor de rest van de tijd, de komst van toekomstige generaties; hij installeert een nieuwe manier van voortplanten door eenmaking van principes die, in hun toenadering zelf, gescheiden en tegengesteld blijven; hij fundeert de noodzakelijke complementariteit tussen conflictsmachten en liefdesmachten, hij ontketent ten slotte, door de scheldpartij die Ouranos tegen zijn kinderen uitspreekt ('neikeion'), de wet van oog om oog en tand om tand, of van de vergelding ('tisis'), die, door de Erinyën en de Nachtkinderen op zich genomen, de toekomst onophoudelijk zal beheersen.

Detienne en Vernant, *Les ruses de l'intelligence. La 'mètis' des Grecs*, Champs Flammarion, 1974